

Myndigheten för
samhällsskydd
och beredskap

Förberedande åtgärder för att införa civilplikt efter mönstring inom kommunal räddningstjänst

Delredovisning av regeringsuppdrag
FÖ2025/00040

Förberedande åtgärder för att införa civilplikt efter mönstring inom kommunal räddningstjänst

© Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB)

Skolverksamheten

Text: Karin Philipsson Kanne och Jennie Virén

Publikationsnummer: MSB2572 – mars 2025
ISBN-nummer: 978-91-7927-614-0

Innehåll

SAMMANFATTNING	4
1 INLEDNING	5
1.1 Bakgrund	5
1.2 Om uppdraget och genomförande av delredovisningen	5
2 DELREDOVISNING	6
2.1 Beräkningsgrunder för delredovisning	6
2.2 Vidtagande av förberedelser 2025–2028	7
2.2.1 MSB: roll	7
2.2.2 Medinflytande	7
2.2.3 Rättsliga förutsättningar	8
2.2.4 Ändringar i totalförsvarsdatalagstiftningen	8
2.2.5 Föreskrifter	9
2.2.6 Befattningar	9
2.2.7 Framtagande av utbildningsupplägg	10
2.2.8 Kompetensförsörjning	11
2.2.9 System- och administrativt stöd	12
2.2.10 Materielanskaffning	12
2.2.11 Anpassning av infrastruktur	12
2.2.12 Information till berörda aktörer	13
2.3 Konsekvenser av aktivering	13
2.3.1 Konsekvenser för individen	13
2.3.2 Konsekvenser för kommuner och kommunal räddningstjänst	14
3 TIDSLINJE OCH KOSTNADS-BERÄKNINGAR	14
3.1 Övergripande tidsplan med åtgärder 2025–2028	14
3.1.1 Aktiveringsbeslut, författningsändringar och föreskriftsarbete	15
3.1.2 Utbildningsbehov och mönstring	15
3.1.3 Finansiering säkerställd	15
3.1.4 Lång grundutbildning med civilplikt i räddningstjänst	15
3.2 MSB:s kostnadsberäkningar	15
BILAGA 1	18

Sammanfattning

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) delredovisar här vilka förberedelser som behöver göras de kommande åren för att införa civilplikt efter mönstring inom kommunal räddningstjänst. Delredovisningen innehåller kostnadsberäkningar samt en övergripande tidsplan med preliminära kostnader för ett första års genomförande av utbildning i enlighet med regeringsuppdrag FÖ 2025/00040.

Uppdraget har genomförts i nära samarbete med Totalförsvarets Plikt- och provningsverk. Uppgifter har inhämtats från Försäkringskassan. Synpunkter har till delredovisningen inhämtats från Sveriges kommuner och regioner (SKR), de civilområdesansvariga länsstyrelserna och representanter från kommunal räddningstjänst.

Delredovisningen utgår från följande ingångsvärden:

- Start lång grundutbildning (GU) hösten 2027
- Mönstring sker för befattningarna¹ *räddningsperson* och *räddningsgruppleddare*
- Mönstring för civilplikt i räddningstjänst sker med start 2026 av personer födda 2008
- Antal tjänstgöringsdagar GU i befattningen *räddningsperson* 98 dagar, i befattningen *räddningsgruppleddare* 140 dagar
- Ett första års genomförande av GU i MSB:s befintliga skolverksamhet om totalt 60 personer (två klasser) under hösten 2027 och 120 personer (4 klasser) under våren 2028
- MSB är bemanningsansvarig myndighet fram till och med 2028²

För att ovanstående tidsplan ska kunna hållas, och ungdomar födda 2008 ska kunna mönstras, krävs ett regeringsbeslut enligt 1 kap. 3 a § lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt. MSB belyser även behovet av tillägg i totalförsvarsdatalagen (2020:151), för att möjliggöra en effektiv hantering av personuppgifter och information mellan MSB och Plikt- och provningsverket. Andra väsentliga förberedelser handlar om att utveckla former för medinflytande, ett utvecklat utbildningssystem för civilplikt samt anpassning av infrastruktur.

Flera av de åtgärder som krävs för att ovanstående tidsplan ska hållas kräver förberedelser redan under 2025.

¹ Befattningarna som anges här är preliminära till dess att de skrivs fram i MSB:s föreskrifter om krigsplacering av totalförsvarspliktiga som ska fullgöra civilplikt i det civila försvaret (nu MSBFS 2024:12).

² Frågan om bemanningsansvar behöver vidare utredas och redovisas i samband med slutredovisning av FÖ2025/00040.

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Sedan den 19 januari 2024 är civilplikt efter annan utredning aktiverad inom räddningstjänst och sedan september 2024 genomförs repetitionsutbildning (RU) för de som utretts i befattningarna *räddningsperson* och *räddningsbefäl*. Regeringen har tidigare beslutat att införa kort grundutbildning med civilplikt inom kommunal räddningstjänst och inom elförsörjningsområdet. Grundutbildning längre än 60 dagar måste föregås av mönstring.

Med uppdrag FÖ2025/00040³ avser regeringen att införa ett system med civilplikt efter mönstring med lång grundutbildning (GU) inom kommunal räddningstjänst.

Det är totalförsvarspliktiga fyller 18 år ombeds de svara på ett digitalt frågeformulär, mönstringsunderlag från Totalförsvarets plikt- och prövningsverk (Plikt- och prövningsverket). Plikt- och prövningsverket avgör utifrån mönstringsunderlaget om en totalförsvarspliktig ska kallas till mönstring. Mönstringen innefattar fysiska tester, psykologiska och medicinska undersökningar och sker alltid genom personlig inställelse vid något av Plikt- och prövningsverkets nuvarande mönstringskontor i Malmö, Göteborg eller Stockholm. I dagsläget är inskrivning för värnplikt den enda inskrivning som sker till följd av mönstring.

Efter genomförd grundutbildning sker krigsplacering efter hemställen från bemanningsansvarig myndighet till Plikt- och prövningsverket.

1.2 Om uppdraget och genomförande av delredovisningen

Regeringen uppdrog den 9 januari 2025 åt MSB att genomföra de förberedande åtgärder som behövs för att införa civilplikt efter mönstring inom kommunal räddningstjänst. Uppdraget följer på tidigare uppdrag FÖ2023/01488 om aktivering av civilplikt inom räddningstjänst och elförsörjning efter *annan utredning*.

I uppdraget ska MSB analysera och bedöma vilka åtgärder som är nödvändiga för att ett system med civilplikt efter mönstring med lång grundutbildning inom kommunal räddningstjänst ska kunna införas. Uppdraget ska redovisas senast den 19 december 2025 och en delredovisning ska ske senast 31 mars 2025.

Delredovisningen ska fokusera på vilka förberedelser som behöver göras de kommande åren och kostnaderna för dessa, samt hur en övergripande tidplan med preliminära kostnader för ett första års genomförande av utbildning i en befattning kan se ut.

³ FÖ2025/00040 regeringsuppdrag till MSB att genomföra de förberedande åtgärder som behövs för att införa civilplikt efter mönstring i kommunal räddningstjänst.

MSB har genomfört insamling av underlag för delredovisningen i nära samverkan med Plikt- och prövningsverket, dels utifrån mönstringsprocessen och informationsskyldigheten gentemot de pliktiga, samt för inhämtande av uppgifter kring kostnadsberäkningar för utökat uppdrag.

MSB har inlett dialog och samverkan med Försäkringskassan kring ersättnings- och utbetalningsfrågor förenade med civilplikt, samt begärt kostnadsberäkningar från myndigheten för tillkommande kostnader vid aktivering av civilplikt efter mönstring i enlighet med uppdragsredovisningen.

Synpunkter har till delredovisningen inhämtats från Sveriges kommuner och regioner (SKR), de civilområdesansvariga länsstyrelserna och representanter från kommunal räddningstjänst.

2 Delredovisning

2.1 Beräkningsgrunder för delredovisning

Åtgärder, tidslinje och kostnadsberäkningar i denna delredovisning utgår från följande:

- Start lång grundutbildning (GU) hösten 2027
- Mönstring sker för inskrivning till befattningarna⁴ *räddningsperson* och *räddningsgruppledare*
- Mönstring för inskrivning av personer till civilplikt med lång grundutbildning för placering i räddningstjänst sker med start 2026 av personer födda 2008
- Antal tjänstgöringsdagar GU i befattningen räddningsperson 98 dagar, i befattningen räddningsgruppledare 140 dagar
- Ett första års genomförande av GU i MSB:s befintliga skolverksamhet om totalt 60 personer (två klasser) under hösten 2027 och 120 personer (4 klasser) under våren 2028. För 2028 inkluderar även kostnadsberäkningarna antaganden om att 180 personer (6 klasser) utbildas under hösten 2028.
- MSB är bemanningsansvarig myndighet fram till och med 2028⁵

⁴ Befattningarna som anges här är preliminära till dess att de skrivs fram i MSB:s föreskrifter om krigsplacering av totalförsvarspliktiga som ska fullgöra civilplikt i det civila försvaret. (nu MSBFS 2024:12)

⁵ Frågan om bemanningsansvar kommer att utredas vidare och redovisas i slutredovisningen.

2.2 Vidtagande av förberedelser 2025–2028

2.2.1 MSB: roll

MSB har ett brett ansvar för olika frågor kring personalförsörjning av civilt försvar, med en både inriktande och stödjande roll. Civilplikt är ett av flera personalförsörjningsverktyg som kommer att växa i betydelse enligt personalförsörjningsutredningens⁶ förslag. MSB har ett ansvar för att bidra till att civilplikt utvecklas i samklang med övriga personalförsörjningsverktyg för civilt försvar.

Fler områden föreslås där civilplikt kan komma att behövas för att möta personalbehov under höjd beredskap och ytterst krig. MSB har ett systemövergripande ansvar för att det som nu skapas fungerar för alla framtida verksamhetsområden och för de individer som kommer att omfattas – oavsett var i systemet de kommer att befinna sig. Den inriktande rollen innefattar i första hand de verkställighetsföreskrifter som beskrivs i 2.2.5, men den innefattar också att bidra till att tolka lagstiftningen i en modern kontext.

Det faktum att det också är MSB som själv fått uppdraget att bli först med att införa mönstring inom sin egen sektor ger därutöver en unik möjlighet att samla erfarenheter för det fortsatta inriktande och stödjande arbetet när civilplikt införs inom fler områden.

En uppgift som tillkommer på systemnivå genom inrättandet av civilplikt med lång grundutbildning är kravet på medinflytande för civilpliktiga.

Kostnader för konsekvenser för MSB på systemnivå redovisas i del 3.2 under kostnadsposten *systemroll civilplikt*.

2.2.2 Medinflytande

Förordningen (2017:1249) om medinflytande för totalförsvarspliktiga anger att de totalförsvarspliktiga som genomgår en grundutbildning som överstiger 60 dagar har rätt till att utöva medinflytande och medverka i arbetsmiljöarbetet.

Att upprätthålla grundläggande värden som demokrati, rättssäkerhet och mänskliga fri- och rättigheter är en av totalförsvarets centrala uppgifter och viktiga skyddsvärden. Det blir därmed också en viktig del i utformandet av civilplikten.

Medinflytande är ett av de enskilt viktigaste verktygen för att kunna bygga en inkluderande civilplikt av och för de civilpliktiga. Medinflytandet bidrar också till att säkerställa en civilplikt som lever upp till de krav som ställs på utbildningsmiljön genom regeringsformen, arbetsmiljölagen och diskrimineringslagen. MSB har ett ansvar för att tillse ett fungerande medinflytande för civilpliktiga, och detta arbete behöver göras i nära samarbete med Försvarsmakten som enligt förordningen (2017:1249) har administrativt ansvar för ett Pliktråd som framöver kommer att behöva omhändertaga medinflytandet för både värnpliktiga och civilpliktiga.

⁶ Plikten kallar! - En modern personalförsörjning av det civila försvaret, SOU 2025:6

Det är viktigt att de civilpliktigas intressen representeras och omhändertas på ett bra sätt inom ramen för den befintliga organisationen, samt att de civilpliktigas frågor får utrymme i diskussionen. Huruvida organiseringen av Pliktrådet behöver förändras får bli en fråga för fortsatt utredning och det kan tänkas att det blir mer praktiskt möjligt att fundera över separata värnplikts- och civilpliktsråd framöver när antalen civilpliktiga ökar och grundutbildningstiderna är längre. Kostnader för införande av medinflytande inom civilplikt de kommande åren redovisas i del 3.2.

2.2.3 Rättsliga förutsättningar

Räddningstjänst nämns redan idag i bilagan till förordningen (1995:238) om totalförsvarsplikt som en av de verksamheter inom vilka civilplikt får fullgöras. MSB ser vidare att den tidsbegränsade skrivningen i 2 kap. 1 § förordningen (1995:238) om totalförsvarsplikt inte utgör någon begränsning för fullgörande av civilplikt med grundutbildning i räddningstjänst som kommunerna ansvarar för.

För att Plikt- och prövningsverket ska kunna genomföra mönstring för civilplikt med lång grundutbildning behövs ett regeringsbeslut enligt 1 kap. 3 a § lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt (LTP). Av ett sådant beslut bör en skyldighet att genomgå mönstring framgå samt en skyldighet att fullgöra civilplikt med grundutbildning inom kommunal räddningstjänst.⁷ Förutsatt ett regeringsbeslut under 2025 kan angiven tidplan följas. Motsvarande beslut kommer vidare att krävas inom andra områden för vilka regeringen avser återaktivera utbildning med stöd av civilplikt.

2.2.4 Ändringar i totalförsvarsdatalagstiftningen

Av 12–14 §§ totalförsvarsdatalagen (2020:151) samt 2–5 §§ totalförsvarsdataförordningen (2020:153) följer att Försvarsmakten ges möjlighet till direktåtkomst till personuppgifter samt möjlighet att kunna föra in och rätta personuppgifter om totalförsvarspliktiga i Plikt- och prövningsverkets informationssystem. I dialog med Plikt- och prövningsverket har det framkommit att sådan direktåtkomst samt möjlighet att kunna föra in och rätta personuppgifter, även för MSB, är en förutsättning för att på ett effektivt och ändamålsenligt sätt fullfölja båda myndigheters uppgifter enligt gällande författningar.

MSB behöver tillgång till det register som omfattar de civilpliktiga efter mönstring i syfte att dokumentera, registrera, och rapportera exempelvis inställelse och utryckningsresultat. Detta uppnås enklast genom att MSB förs in vid sidan av Försvarsmakten i ovan nämnda bestämmelser.⁸ Ändringarna skulle vidare underlätta MSB:s eventuella arbete med civilplikt inom befolkningsskyddet i samma utsträckning.

Motsvarande tillägg kan vidare krävas för andra myndigheter inom andra områden för vilka regeringen avser återaktivera civilplikt.

⁷ Jfr Regeringens beslut den 2 mars 2017 med dnr Fö2016/01252/MFI

⁸ Se bilaga 1

De föreslagna ändringarna skulle behöva vara på plats senast kring årsskiftet 2026/2027 för att möjliggöra praktiska förberedelser såsom utbildningar och för att få på plats nödvändig infrastruktur. MSB och Plikt- och prövningsverket skulle emellertid behöva en tidig inriktning eller indikation från regeringen om ändringarna blir aktuella eller inte.

Ett alternativ till direktåtkomst är att kommunikationen och införandet av uppgifter myndigheterna emellan görs manuellt.

2.2.5 Föreskrifter

2.2.5.1 Revidering av befintliga föreskrifter

MSB behöver revidera befintliga föreskrifter om krigsplacering av totalförsvarspliktiga som ska fullgöra civilplikt i det civila försvaret (MSBFS 2024:12) med relevanta nya befattningar för att det ska vara möjligt att skriva in och krigsplacera totalförsvarspliktiga med civilplikt inom kommunal räddningstjänst. Även befintliga föreskrifter om utbildning av totalförsvarspliktiga som fullgör civilplikt i det civila försvaret (MSBFS 2024:13) behöver revideras med befattningar, befattningsgrupp för dessa befattningar samt antal dagar för grundutbildning och högsta antal dagar per repetitionsutbildningstillfälle för varje befattning.

MSB belyser att det kan finnas behov av ytterligare tillägg i föreskrifterna såsom betygssystem och hantering av samråd kring krigsplacering. De reviderade föreskrifterna behöver träda ikraft i december 2025. MSB bedömer att nödvändiga bemyndiganden redan finns på plats.

Gällande föreskrifter om ledighet och fritid under tjänstgöring för totalförsvarspliktiga som fullgör civilplikt i det civila försvaret (MSBFS 2024:14) finns inget behov av revidering.

2.2.5.2 Nya föreskrifter

Enligt förordningen (2017:1249) om medinflytande för totalförsvarspliktiga får MSB för civilpliktiga meddela föreskrifter i fråga om totalförsvarspliktigas medverkan i arbetsmiljöarbetet samt övrig verkställighet av förordningen. Sådana föreskrifter behöver tas fram för att ge de civilpliktiga möjlighet till det medinflytande de har rätt till. MSB bedömer att nödvändiga bemyndiganden redan finns på plats.

2.2.6 Befattningar

För den som skrivs in för värnplikt eller civilplikt som omfattar grundutbildning, ska följande bestämmas vid inskrivningen:

1. den befattning eller typ av befattning som han eller hon ska utbildas till,
2. de förband, skolor, myndigheter eller andra organisationer där grundutbildningen huvudsakligen ska fullgöras,
3. grundutbildningens längd, och

4. om grundutbildningen ska pågå mer än 60 dagar, året och månaden när grundutbildningen är planerad att börja⁹.

En totalförsvarspiktig som efter avslutad grundutbildning har förvärvat tillräckliga kunskaper och färdigheter för en krigsuppgift ska krigsplaceras i en befattning eller i en viss verksamhet som han eller hon är lämplig för.

Befattningar för det civila försvaret inom räddningstjänst kommer härmed att behöva definieras och beslutas. Plikt- och prövningsverket behöver fastställda befattningar med tillhörande befattningsbeskrivningar och kompetenskrav samt medicinska bedömningsgrunder för **räddningsperson** och **räddningsgruppledare** senast i december 2025 för att kunna förbereda och i januari 2026 inleda mönstringsprocessen.

Därefter behöver befattningar och tillhörande kompetenskrav arbetas fram även för resterande befattningar allra senast under våren 2026.

Följande befattningar är aktuella för utbildningsstart ht 2027:

Tabell 1. Befattningar

Befattning	Befattnings- och kompetensbeskrivning
Räddningsperson	En räddningsperson har utbildning för att agera under enklare moment i okomplicerad miljö. Arbetsuppgifterna kan inkludera utmärkning av farliga områden, brandsläckning, första hjälpen och andra räddningsinsatser. Räddningspersoner förstärker befintliga räddningstjänstorganisationer eller ingår i räddningsgrupper under ledning av en räddningsgruppledare.
Räddningsgruppledare	En räddningsgruppledare har ansvar för att leda och organisera en grupp räddningspersoner vid insatser. Räddningsgruppledaren leder och fördelar gruppens arbetsuppgifter och säkerställer att gruppen fungerar effektivt. Räddningsgruppledaren leds och rapporterar till räddningsledningen i den kommunala räddningstjänsten.

2.2.7 Framtagande av utbildningsupplägg

MSB bedömer att grundutbildningstiden för civilpliktiga i befattningen *räddningsperson* bör omfatta 14 veckors grundutbildning, totalt 98 tjänstgöringsdagar varav minst 70 dagar är utbildningsdagar.

En *räddningsgruppledare* föreslås en längre utbildning för att ha förmåga att leda sin Utbildningen till gruppledare utöver räddningspersonsutbildningen bedöms omfatta 6 veckor, totalt 140 tjänstgöringsdagar varav minst 100 dagar är utbildningsdagar.

⁹ 3 kap. 5 § lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt

Tabell 2. Grundutbildning för befattningar

Befattning	Utbildningsinnehåll	Omfattning
<i>Räddningsperson</i>	<p>Utbildningen till räddningspersoner ska ge kunskaper motsvarande utbildning för räddningstjänstpersonal i beredskap (Grib) förutom 1b, som kompletteras med utbildning som behandlar krigets påverkan och konsekvenser för räddningstjänsten under höjd beredskap.</p> <p>Utbildningen ger också grundläggande kunskaper och färdigheter att hantera de under höjd beredskap och krig tillkommande uppgifterna enligt 8 kap. lagen (2003:778) om skydd mot olyckor som ammunitions- och minhantering, indikering och sanering och sök och räddning.</p>	98 tjänstgöringsdagar
<i>Räddningsgruppledare</i>	<p>Utbildningen till räddningsgruppledare innehåller, utöver innehållet i grundutbildningen för räddningsperson, praktisk och teoretisk ledarskapsutbildning.</p> <p>Utbildning bygger på ledningskurs Gruppledare och inkluderar bland annat att leda grupp och samverka med andra grupper, risk- och säkerhetsarbete, samt beslutsfattande under stress.</p>	140 tjänstgöringsdagar

Ovanstående två befattningar utgör grunden för utökningen av personella resurser till räddningstjänst under höjd beredskap. Därtill behöver den kommunala räddningstjänsten förstärkas med ytterligare förmågor och specialistkompetens för komplexa händelser och miljöer utifrån tillkommande uppgifter enligt 8. kap. lagen (2003:778) om skydd mot olyckor, inom bland annat brand, räddning, ammunitions- och minhantering samt CBRN¹⁰. Dessa befattningar och tillhörande specialiseringsutbildningar kommer skrivas fram i slutredovisningen av detta regeringsuppdrag.

MSB bedömer att en utbildningsplan med ingående kursplaner för grund-och repetitionsutbildningar för samtliga befattningar för civilplikt i räddningstjänst kommer att utarbetas i detalj under 2026.

Kostnader för utveckling av ett utbildningssystem samt genomförande av utbildning de kommande åren redovisas i del 3.2.

2.2.8 Kompetensförsörjning

Inom ramen för antagandet att MSB är genomförare av lång GU under den angivna tidsperioden 2027–2028 kommer nuvarande skolverksamhet vid verksamhetsorterna Revinge och Sandö omhändertagna utbildning av civilpliktiga samt inkvartering och förplägnad. Skolverksamheten kommer härvid behöva nyrekrytera och fortbilda personal för utbildningarna i ovanstående befattningar.

¹⁰ CBRN är en förkortning som står för kemiska, biologiska, radiologiska och nukleära hot och händelser

Beräkningar av antalet lärare baseras på tre (3) årsarbetskrafter, en (1) årsarbetskraft för anslagsfinansierad stödtjänst kopplat till bl.a. utbildningsservice samt en (1) avgiftsfinansierad stödtjänst för kost- och logiverksamhet per grupp om 30 civilpliktiga. Denna dimensionering beräknas kunna hantera upp till tre omgångar om 30 civilpliktiga per kalenderår.

Kostnader för kompetensförsörjning de kommande åren redovisas i del 3.2.

2.2.9 System- och administrativt stöd

En grundläggande förutsättning i arbetet med att förbereda för lång grundutbildning är behovet av att effektivt kunna överföra information mellan MSB och Plikt- och prövningsverket. Det kräver direktåtkomst för MSB i befintligt system och genom förändring i totalförsvarsdatalagen (se 2.2.4).

Utan direktåtkomst krävs omfattande teknisk utveckling samt en stor administrativ utmaning genom manuell hantering för både MSB och Plikt- och prövningsverket.

Internt behöver MSB säkerställa att det finns personärendehanteringssystem på plats som kan omhänderta utbetalningar av dagpenning, ersättningar, administrera resebokningar och utbildningsadministration. MSB bedömer att arbetet med att utreda, kravställa och därefter upphandla de system som behövs behöver inledas snarast under 2025.

Kostnader för systemanpassningar de kommande åren redovisas i del 3.2.

2.2.10 Materielanskaffning

Det materiel som avses under rubriken baseras på genomförandet av lång GU vid MSB:s skolverksamhet i Revinge och Sandö. Materiel som behöver införskaffas avser främst personlig utrustning för utbildning och övning motsvarande nuvarande grundutbildningar för arbete inom räddningstjänst, Grib och SMO¹¹. Utrustning inom ballistiska skydd kommer behövas för moment- och större övningar för de pliktiga.

Kostnader för materielanskaffning de kommande åren redovisas i del 3.2.

2.2.11 Anpassning av infrastruktur

Utifrån ovan antagande om genomförande av GU vid MSB:s skolverksamhet i Revinge och Sandö 2027–2028 behöver verksamheternas infrastruktur till viss del anpassas utifrån det antal pliktiga som ska inkvarteras exempelvis logi, matsal och lektionssalar. Anpassningar kommer behöva ske för att tillgodose omklädnings- och duschutrymmen, samt ytor för och sanering och rengöring av apparatur och fordon. Därtill behöver utrymmen för de pliktigas fritid tillföras.

Nuvarande övningsanläggningar vid skolverksamheten kommer att behöva kompletteras.

¹¹ Utbildning i skydd mot olyckor

Kostnader för anpassning av infrastruktur de kommande åren redovisas i del 3.2.

2.2.12 Information till berörda aktörer

Kommunikationsinsatser är en viktig förutsättning för att en aktivering av civilplikt ska fungera effektivt. MSB planerar och genomför dessa insatser i nära samarbete med Plikt- och prövningsverket och Försvarmakten. Arbetet har redan påbörjats och en kommunikationsplan håller på att tas fram.

MSB har en central roll i att säkerställa en bred kommunikation om vad civilplikt innebär och hur det stärker Sveriges förmåga och bidrar till att göra Sverige säkrare. Plikt- och prövningsverkets främsta uppgift, utifrån sitt särskilt utpekade informationsuppdrag enligt 4 kap. 2 § förordningen (1995:238) om totalförsvarsplikt, är att ge den primära målgruppen - individer födda 2008 som blir den första årskullen som ska mönstras till civilplikt - relevant information om både civilplikt och mönstringsförfarandet. Detta arbete inleds i december 2025.

Viktiga målgrupper för den externa kommunikationen är, förutom de som ska mönstra och deras vårdnadshavare, räddningstjänsten och andra berörda samarbetsaktörer.

Kostnader för kommunikation de kommande åren redovisas i del 3.2. under kostnadsposten drift.

2.3 Konsekvenser av aktivering

En aktivering av civilplikt med mönstring är ett verktyg som skapar bättre möjligheter för att planera verksamheten inför höjd beredskap och innebär en ökning av räddningstjänstens förmåga i händelse av krig. En aktivering av civilplikt för samtidigt med sig konsekvenser som belyses nedan.

2.3.1 Konsekvenser för individen

Totalförsvarsplikten medför ett ingående ingrepp i en individs fri- och rättigheter, men innebär också viktiga erfarenheter och meriter att ta med sig in i framtiden och kan innebära ett första steg i ett framtida karriär- och yrkesval. Det är sannolikt att det finns individer som är högt motiverade till tjänstgöring med civilplikt liksom det finns individer som helt saknar motivation.

Det är av yttersta vikt att grundutbildningen skapar de förutsättningar för individen som behövs för att utveckla kunskap, kompetens och färdighet för krigsuppgiften för att förstärka den kommunala räddningstjänsten i händelse av höjd beredskap.

2.3.2 Konsekvenser för kommuner och kommunal räddningstjänst

För kommuner och kommunal räddningstjänst innebär en aktivering av civilplikt med grundutbildning efter mönstring på sikt en personell förstärkning för uppgifterna under höjd beredskap

För att en förstärkning ska bli verkningsfull behöver flera aspekter beaktas, och ett samlat och systematiskt stöd arbetas just nu fram som en fortsättning av arbetet enligt MSB:s uppdrag om dimensionerande planeringsförutsättningar för räddningstjänst under höjd beredskap¹².

Förberedelser för att kunna ta emot och organisera de civilpliktiga inom kommunal räddningstjänst genomförs. De kommuner där räddningstjänstorganisationen i nuläget är utpekad värdorganisation, ska kunna härbärgera och tillse grundläggande behov av förnödenheter, logi och viss materiel för de civilpliktiga. Det är av yttersta vikt att de civilpliktiga bemöts i en hållbar arbetsmiljö som omhändertar likabehandling och jämställdhet. Dessutom behöver värdorganisationerna i samarbete med MSB och länsstyrelserna planera för en organisering och styrning och ledning vid höjd beredskap.

Införandet av ett utökat civilpliktssystem kommer att medföra kostnader för kommunerna. Dessa kostnader redovisas först i slutredovisningen av FÖ 2025/00040.

3 Tidslinje och kostnads-beräkningar

Nedan följer en övergripande beskrivning av vad som behöver ske och när utifrån målsättningen att påbörja civilplikt med lång grundutbildning efter mönstring inom kommunal räddningstjänst hösten 2027.

3.1 Övergripande tidsplan med åtgärder 2025–2028

Den tidslinje och de åtgärder som redovisas här, utgår från en förstärkning av kommunal räddningstjänst i händelse av höjd beredskap med ca 360 individer i befattningarna räddningsperson och räddningsgruppledare vid utgången av 2028.

För ovanstående förutsättningar behöver övergripande steg tas:

Figur 1. Övergripande tidsplan med åtgärder

¹² Dimensionerande planeringsförutsättningar för kommunal räddningstjänst under höjd beredskap. MSB dnr 2022-09064, svar på regeringsuppdrag JU 2022/02313

3.1.1 Aktiveringsbeslut, författningsändringar och föreskriftsarbete

En förutsättning för att realisera vad uppdraget delredovisar, är ett regeringsbeslut om aktivering och att lag- och förordningsändringar är genomförda samt att nödvändiga föreskrifter finns framtagna, se avsnitt 3.2.1–3.2.3.

3.1.2 Utbildningsbehov och mönstring

MSB behöver enligt 2 kap. 3–4 §§ (TRMFS 2017:1) senast december 2025 underrätta Plikt- och prövningsverket om hur många som ska skrivas in för civilplikt och till vilka befattningar för grundutbildningar som ska påbörjas under perioden juni 2027 till och med juni 2028.

För att redovisad tidsplan ska hålla behöver samtliga underlag om utbildningsbehov och övriga ingångsvärden för mönstring arbetas fram av MSB under 2025.

3.1.3 Finansiering säkerställd

Finansiering behöver säkerställas så snart som möjligt för de åtgärder som måste vidtas från och med 2026.

3.1.4 Lång grundutbildning med civilplikt i räddningstjänst

Grundutbildning kan starta tidigast hösten 2027. Grundutbildningen kommer att genomföras vid MSB:s befintliga skolverksamhet i Revinge och Sandö till och med 2028.

3.2 MSB:s kostnadsberäkningar

I följande tabell åskådliggörs en uppskattad kostnad för grundutbildning med civilplikt efter mönstring inom kommunal räddningstjänst för perioden 2027–2028. Samtliga kostnader redovisas i tusen kronor, tkr, avrundade till närmsta hundratal och är baserade på en tjänstgöringstid på 98 dagar för samtliga samt ytterligare 42 dagar för 20% av de pliktiga.

Kostnader för att genomföra repetitionsutbildning redovisas inte i delredovisningen då behovet behöver definieras ytterligare och ligger bortom 2028. Kostnaderna ingår dock i slutredovisningen.

Tabell 3. Kostnad grundutbildning

Kostnad (tkr) grundutbildning för MSB, Plikt- och prövningsverket samt Försäkringskassan.

År	2026	2027	2028
Antal civilpliktiga	0	60	300
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap			
Verksamhetsstöd	6 400	8 600	14 200
Utbildningsanordningar	6 000	6 000	7 500
Lokalhyror	10 000	15 000	15 000
Drift	9 500	14 000	31 300
Medinflytande	2 000	2 800	3 100
Systemroll för civilplikt	3 000	7 500	7 500
Undervisande personal	8 600	8 600	28 500
Stödjande personal	3 400	4 300	10 200
Förmåner	0	12 600	63 300
Summa MSB	48 900	79 400	180 600
Totalförsvarets plikt- och prövningsverk			
Resekostnad inryckning	0	30	150
Resekostnad mönstring	315	945	0
Summa PPV	315	975	150
Försäkringskassan			
Införande (IT-utveckling)	1 050	0	0
Handläggning och stöd	0	100	200
Drift och underhåll av IT-system	0	200	200
Försäkringskostnad	0	494	2 500
Summa Försäkringskassan	1 050	794	2 900
Summa totalt	50 265	81 169	183 650

Plikt - och prövningsverket uppger att det finns kostnader som inte är finansierade och ännu ej beräknade, exempelvis inom ärendehantering, systemutveckling, stöd från experter, kommunikationsinsatser med mera som tidigast kan redovisas under senhösten. Dessa har därför inte kunnat beaktas i delredovisningen.

Enligt 15 § förordningen (2009:1174) med instruktion för Försäkringskassan ska myndigheten ta ut avgifter för administration av familjebidrag och dagpenning som betalas ut enligt förordningen (1995:239) om förmåner till totalförsvarspliktiga.

Försäkringskassan ska dessutom ta ut avgifter för sådana uppdrag och tjänster som avses i 4 och 4 a §§ förordningen (2009:1174) med instruktion för Försäkringskassan. Dessa kostnader kommer att tillfalla MSB utifrån nuvarande skrivning i Försäkringskassans instruktion.

Tabell 4. Kostnad per utbildningsplats

MSB:s kostnad (tkr) per utbildningsplats baserade på en tjänstgöringstid på 98 dagar för samtliga samt ytterligare 42 dagar för 20% av de pliktiga.

Kostnad/deltagare 2027	940
Kostnad/deltagare 2028	560

Tabell 5. Kostnad per deltagare och dygn

MSB:s kostnad (tkr) per deltagare och dygn, avrundad till närmsta hundratal och baserad på en tjänstgöringstid på 98 dagar för samtliga samt ytterligare 42 dagar för 20% av de pliktiga. Exklusive kostnad för lokaler och utbildningsanordningar samt förberedelsekostnader

Kostnad/deltagare/dygn 2027	7 300
Kostnad/deltagare/dygn 2028	4 400

Av tabellerna 4 och 5 kan utläsas en ökad kostnadseffektivitet 2028 jämfört med 2027. Denna har sin grund i att det finns anskaffningskostnader som delvis är oberoende av volymer, som kan mernyttjas även vid högre användning. Detta bidrar till högre kostnadseffektivitet, vilket finns anledning att förutse även för åren efter 2028 med högre volymer även om dessa i nuläget är svårbedömda. Detta är dock i huvudsak antaganden exklusive lokalkostnader, då dessa i nuläget är särskilt svårbedömda efter 2028.

En förutsättning för att MSB ska kunna genomföra grundutbildning med civilplikt efter mönstring för kommunal räddningstjänst är att Grundutbildning för räddningstjänstpersonal (Grib) som idag bedrivs på MSB:s skolor upphandlas¹³ för genomförande av annan aktör i högre utsträckning. På så vis skapas ett nödvändigt utrymme på skolorna då de kvarvarande kurserna kommer bedrivas av extern aktör.

¹³ Ingår i kostnadsposten Drift

Bilaga 1

Totalförsvarsdatalag (2020:151)

Direktåtkomst

12 §

Direktåtkomst till personuppgifter hos Totalförsvarets plikt- och prövningsverk får endast medges Försvarsmakten, *Myndigheten för samhällsskydd och beredskap* och den registrerade.

Den registrerade får endast ha direktåtkomst till personuppgifter som rör honom eller henne.

Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer kan med stöd av [8 kap. 7 §](#) regeringsformen meddela ytterligare föreskrifter om begränsningar av direktåtkomsten enligt första stycket och föreskrifter om behörighet och säkerhet vid sådan åtkomst.

13 §

Försvarsmakten och *Myndigheten för samhällsskydd och beredskap* har rätt att vid direktåtkomst enligt 12 § första stycket ta del av de personuppgifter som omfattas av åtkomsten.

Försvarsmakten och *Myndigheten för samhällsskydd och beredskap*s införande och rättelse av personuppgifter

14 §

Försvarsmakten och *Myndigheten för samhällsskydd och beredskap* får föra in och rätta personuppgifter om totalförsvarspliktiga i Totalförsvarets plikt- och prövningsverks informationssystem.

Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer kan med stöd av [8 kap. 7 §](#) regeringsformen meddela närmare föreskrifter om Försvarsmakten och *Myndigheten för samhällsskydd och beredskap*s behandling av personuppgifter enligt första stycket och föreskrifter om behörighet och säkerhet vid sådan behandling.

Totalförsvarsdataförordning (2020:153)

Direktåtkomst

2 §

Försvarsmakten och *Myndigheten för samhällsskydd och beredskap*s direktåtkomst ska begränsas till de personuppgifter som är nödvändiga för myndighetens verksamhet.

Direktåtkomsten får endast avse uppgifter om

1. personnummer eller samordningsnummer, namn, adress, telefonnummer och folkbokföringsort,
2. hinder för genomförande av mönstring, annan utredning, utbildning, krigsplacering eller annat ianspråktagande av den registrerade för totalförsvarets räkning,
3. utbildning, anställning, kunskaper, färdigheter, anlag och intressen som har betydelse för bedömningen av den registrerades användbarhet inom totalförsvaret,
4. fysisk och psykisk hälsa och förmåga samt de uppgifter som ligger till grund för den bedömningen,
5. om den registrerade är svensk medborgare eller inte,
6. utgången i mål om ansvar för brott mot totalförsvarsplikten,
7. att den registrerade har dömts till påföljd för brott som framgår av uppgifter ur belastningsregistret som Totalförsvarets plikt- och prövningsverk har fått del av,
8. att den registrerade har genomgått säkerhetsprövning enligt säkerhetskylslagen ([2018:585](#)), vilken säkerhetsklass som prövningen har avsett och resultatet av denna,
9. vad som bestämts vid inskrivningen för att fullgöra värnplikt eller civilplikt,
10. krigsplacering, annat ianspråktagande av den registrerade för totalförsvaret eller en särskild uppgift som han eller hon ska utföra vid höjd beredskap,
11. tjänstgöring inom totalförsvaret och betyg, vitsord, förordnanden och utmärkelser som rör tjänstgöringen, och
12. personliga förhållanden i övrigt som åberopas av den registrerade, om de rör hans eller hennes tjänstgöring inom totalförsvaret.

3 §

Totalförsvarets plikt- och prövningsverk får ställa villkor i fråga om behörighet och säkerhet för att myndigheten ska medge Försvarmakten och *Myndigheten för samhällsskydd och beredskap* direktåtkomst enligt [12 §](#) totalförsvarsdatalagen ([2020:151](#)).

Direktåtkomst får inte medges innan Totalförsvarets plikt- och prövningsverk har försäkrat sig om att Försvarmakten och *Myndigheten för samhällsskydd och beredskap* uppfyller kraven på behörighet och säkerhet.

Försvarmakten och *Myndigheten för samhällsskydd och beredskap* införande och rättelse av personuppgifter

4 §

Försvarmakten och *Myndigheten för samhällsskydd och beredskap* får i Totalförsvarets plikt- och prövningsverks informationssystem endast föra in och rätta uppgifter om

1. personnummer eller samordningsnummer, namn, adress, telefonnummer och folkbokföringsort,

2. krigsplacering, annat ianspråktagande av den registrerade för totalförsvaret eller en särskild uppgift som han eller hon ska utföra vid höjd beredskap, och
3. tjänstgöring inom totalförsvaret och betyg, vitsord, förordnanden och utmärkelser som hör till tjänstgöringen.

5 §

Totalförsvarets plikt- och prövningsverk får ställa villkor i fråga om behörighet och säkerhet för Försvarsmakten och *Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps* införande och rättelse av personuppgifter enligt [14 §](#) totalförvarsdatalagen (2020:151).

Myndigheten för
samhällsskydd
och beredskap

© Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB)
651 81 Karlstad Tel 0771-240 240 www.msb.se
Publikationsnummer MSB2572 – mars 2025 ISBN-nummer 978-91-7927-614-0

Beslutad 2025-03-27 av Mikael Frisell
Detta dokument är digitalt beslutat och därför saknas namnunderskrift